СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 71. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 26-го березня 1940. | No. 71. Jersey City, N. J., Tuesday, March 26, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РЕКОРДОВО ХОЛОДНИЙ ВЕЛИКДЕНЬ

НЮ ЙОРК. — Цього року холод у часі Великодніх Свят побив усі дотеперішні знані рекорди. Холод нагадував радше Різдво, ніж Великдень. Температура стояла багато нижче точки мерзнення. Крім того дув сильний, морозний вітер. У деяких місцевостях Америки впали великі сніги та панували буревії. Проте церкви були переповнені вірними і навіть, за старим звичаєм, у багатьох місцевостях відправлено богослуження під голим небом. Жінки мали додатковий клопіт, бо в часі свят не всі захотіли удати кукуру своїми весняними капелюхами та строями. Проте деякі відважні поставили красу поверх вигоди й повдягали на себе весняні строї.

Астрономи кажуть, що в часі Великодніх Свят показались на сонці плями надзвичайної великости. Ті плями були причиною не лише кліматичних забурень, але також викликали повне замішання в радіових хвилях і в деяких випадках цілком перервали радіові получення. Потерпіли головно ті надавчі радіові хвилі, що виходили з далеких сторін, з моря та Европи. Радіотехніки говорили, що також і те замішання було таке велике, якого не було передтим в історії.

ТОРГИ ЗА ПОДАТКИ НА ПАПІРОСКИ.

НЮ ЙОРК. — Стейтова леґіслятура хоче відібрати управі міста Ню Йорку право накладати 1-центові податки від кожної пачки папіросок. Бо, додавши до того податку стейтові й федеральні податки, папіроски в Ню Йорку значно дорожчі, ніж в інших місцевостях. У відповідь на це посадник Ля Ґвардія сказав, що ті податки приносять місту коло сім міліонів долярів річно і ті гроші йдуть на безробітних. Коли стейт думає, що згадані податки на папіроски шкідливі, то хай поділиться з містом з тими податками, які він стягає з тих же папіросок, і то по два центи від пачки.

ЗЛОЧИНЕЦЬ ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО ВИНИ.

НЮ ЙОРК. — Ейб Релес, голова „синдикату", що займався тим, що за певними грошевими заплатами мордував людей, які йому вказано, признався тепер до вини і задумує видати всіх своїх співтоваришів та клієнтів. Взаміну за признання він сподіється лекшої кари, себто не електричного крісла, тільки досмертної тюрми. В тій справі до прокуратора О'Дваєра удалась жінка Релеса і зо сльозами в очах просила його, щоб не слав Релеса на електричне крісло, а він до всього признається. Вона тепер сподівається другої дитини і в імя своїх дітей благала вона про те. Чи прокуратор обіцяв, — не відомо. На всякий випадок Релес уже признався до всього. В зізнаннях він уже сказав, що не лише сам виконував морди, але мав до того чимало спільників. Ті спільники фактично його видали, бо він їм дуже мало платив за виконання цеї огидної праці. Від убиття чоловіка вони діставали по $10—$20. Але судовим властям не так іде про його спільників, як про клієнтів, себто про тих великих злочинців, які замовляли в нього вбивства. Вже знайшли звязки з кількома великими злочинцями, серед них з Лепке-Бухгальтером. Догадуються, що вмішані тут будуть деякі політикери.

НАСЛІДКИ ЮНІЙНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Юнія будівельних робітників, що належить до А.Ф.П., рішила обнизити плату своїм робітникам з приблизно $15 денно, на $9, але лиш у будовах малих домів. У той спосіб юнія хоче зменшити кошти будови малих мешкальних домів, а понадусе хоче видержати конкуренцію з іншою юнією будівляних робітників, що належать до К.П.О., яка бере від працедавців значно нижчу плату.

СОВІСНІ ХЛОПЦІ.

НЮ ЙОРК. — Два совісні хлопці, які не подали своїх назвищ, прислали до міської управи по 25 центів за те, що вони десь там у своїй околиці каменем збили електричні вуличні лямпи. Посилаючи ті гроші, хлопці обіцяли більше того не робити. Посадник Ля Ґвардія висказав на адресу тих совісних хлопців подяку та додав, що коли вони виростуть, то напевно будуть добрими громадянами.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПЕРЕЧУЄ.

ВАШИНҐТОН. — Президент через свого секретара Ерлія видав найрішучіші заперечення, начебто він мав копію промови американського посла до Канади, Кромвела, перед її виголошенням. У тій промові Кромвел виразно натаврував невтральність Америки та закликав до участи по стороні аліянтів. Ці вістки, казав секретар президента, поширюють деякі люди, не маючи до того найменших основ.

НІМЦІ ПОГРОЖУЮТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Німецька амбасада у Вашинґтоні подала прилюдну заяву, що коли аліянти зачнуть бомбардувати цивільне населення, то Німеччина на це відповість тим самим. Кожний удар аліянтів, говориться в тій заяві, буде відпертий з однаковою силою.

ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТ РОБІТНИКАМ ОБУВИ.

ВАШИНҐТОН. — Адміністрація годин праці і висоти плат зарядив, що з днем 29 квітня ц. р. робітники, заняті у виробі обуви, діставатимуть як найнижчу плату 35 центів на годину. В той спосіб 60,000 робітників дістануть підвишку плати. Всіх робітників у тій галузі є коло 240 тисяч. Решта дістає плату вище від 35 центів на годину.

ВИСИЛКА ПОМОЧИ ДО ПОЛЬЩІ.

НЮ ЙОРК. Комітет помочи польському населенню, під наглядом полк. Доновена, заявив, що німці тепер заявили, що не будуть робити жадних перешкод у доставі помочи польському населенню, що знаходиться під їх пануванням.

ЗВЕРТАЮТЬ ДОРОЖНЕ МИТО

З огляду на те, що суд у Ґвайт Плейнс, Ню Йорк, рішив, що повіт Вестчестер побирав мита за переїзд дорогою Гочинсон Ривер Парквей безправно, повіт почав звертати безправно побране мито. Повіт зібрав цього мита на суму $279,000. Досі звернув коло $100. Перший зворот виносив 10 центів. Виплатив повіт цю суму чеком.

СОВІСТЬ НЕ ДАЛА ЇЙ СПОКОЮ

У травні 1935 року майор Джан Морисон, вернувшися з риболовлі до свого дому у Філядельфії, Па., знайшов свою служницю, 61-літню Винифред Фленері, без життя. Вона видно згинула від удару по голові важким предметом і від удушення. Поліція робила довге слідство, але не могла знайти справника.

Оноді одна жінка подала нюйорській поліції інформації, на основі котрих поліція арештувала 5 осіб, звязаних з тим убивством. Поліція каже, що жінку, котра дала поліції інформації, заставила до цього совість, котра її мучила перед Великоднем, що вона вкривала злочин.

Філядельфійська поліція каже, що шайка вбивників панни Фленері причетна теж до інших убивств.

МАЄ ПІВТОРИ ТИСЯЧІ СВІДКІВ

На нюйорській розправі проти 18 осіб, обвинувачених за вживання ґенґстерських способів для добуття контролі в кушнірській юнії, заявила оборона, що вона має 1,500 відводових свідків на доказ неправдивости обвинувачення.

Суддя заявив обороні: „Не обіцюйте стільки свідків. Приведіть їх у суд".

ЗАБОРОНЯЮТЬ МЕКСИКАНСЬКІ РОЗВОДИ ПОЧТОЮ

Почтовий уряд вмішався в широко розгалужений промисл добувати розводи в Мексику через почтове листування.

Уряд остерігає всіх людей, які думають, що можна розвязати подружжя мексиканським розводом, без потреби навіть їхати туди, що такі розводи безправні, себто подруги ще далі з собою правно подружені.

ХВАЛЯТЬ АНҐЛІЙСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ.

МОСКВА. — Советські ґазети вдарили в один голос, бо всі заґоворили про евентуальність війни між Советами й Анґлією. І похвалили британських соціялістів за їхні „тверезі й бизнесові" голови, бо вони заявились проти війни Анґлії з Советами.

ПРО СЕБЕ І ЧУЖИХ.

БЕРЛІН. — Д-р Роберт Лей, один з провідних націстів, твердять, що німці стають з кожним днем сильнішими і певнішими перемоги, а їхні вороги слабшими, що поводяться як „гістеричні жінки".

ЗАСУД НА ЧОТИРИ ДОСМЕРТНІ ВЯЗНИЦІ

Суд у Лос Анджелес, Каліфорнія, засудив Лорела Кроуфорда, що вбив 11. грудня 1939 року свою жінку й троє дітей, щоб дістати за них асекурацію, на почвірну досмертню вязницю.

Крофорд повіз родину автом і спричинив смертний випадок так, щоб це виглядало на справжній. Він мав дістати 30,500 долярів асекурації.

Почвірна досмертна вязниця значить, що засуджений не може ніколи дістати амнестії.

НА РОЗСЛІД ВЕЛИКИХ РИБ

З нюйорського порту виїхала на кораблі „Санта Люсія" виправа природників до Південної Америки з ціллю студіювати на Тихому океані великі морські риби, головно рибу-меч і рибу вітрило. Виправу вислав Американський Музей у Ню Йорку, а її розсліди будуть тривати два місяці. Виправа має теж на цілі роздобути дані, потрібні для морських рибаків.

БЛИЗЬКО $1,000 ВЧИТЕЛІВ НЕ БУДУТЬ ГОЛОСУВАТИ

Річна конвенція албертійських учителів відбудеться цього року в Келґарах від 26 до 28 березня. Сходиться вона саме в часі домініяльних виборів, що, як відомо, відбудуться 26. березня. Отже ті вчителі, які схочуть взяти участь у конвенції, не будуть могти голосувати в своїх округах. Наперед не будуть також могти голосувати, бо виборчий закон дозволяє голосувати наперед лише таким особам, як подорожні і т. п., яких заняття вимагає реґулярно їхньої неприсутности в місті їхнього голосування.

АЛІМЕНТИ ПРИ УНЕВАЖНЕННІ ПОДРУЖЖЯ

Ґубернатор нюйорського стейту, Лімен, підписав ухвалений стейтовою леґіслятурою в Олбані, Ню Йорк, закон, на основі котрого суди мають право признавати аліменти (удержання) жінці при уневажнюванні подружжя, як це нині признається при розводі.

$700 ПЛАТНІ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ БУДЕ ЗАКОНОМ

Дж. В. Естей, К. С., міністер освіти в Саскачевані, вніс на теперішній сесії леґіслятури поправки до Саскачеванського Шкільного Акту, на підставі яких найменша платня для вчителів буде виносити $700 на рік.

Цей закон увійде в силу з 1. січня 1941 р.

Причиною впровадження його всилу рік пізніше є те, що шкільні дистрикти вже поробили свої обчислення видатків і предложили свої бюджети на теперішній рік, говорив п. Естей.

БУДУЮТЬ НЕВЕЛИЧКІ СУБМАРИНКИ

Ходять вісті, що Ніпон (Японія) будує тепер маленечкі субмарини, що будуть потребувати тільки три моряки залоги. Такі субмарини мають тільки шість метрів довжини. Скорість їзди їх 36 морських миль на годину. Мотор має тільки сто кінських сил. Можна переплисти 600 миль, поки забракне палива. А мають по одному торпедовому отворі зпереду, з якого можна стріляти торпедами в корабель. Впірнути такою субмариною можна 600 м. під поверхнею води. Та для Ніпону мабуть найцікавіше те, що така субмарина буде коштувати не більше як 5 тисяч долярів.



„СНІГОВИЙ КРУЖЛЯК" ДЛЯ БІГУНОВОЇ ВИПРАВИ.
Американська експедиція до південного бігуна взяла з собою осьтакий великанський автомобіль, спеціяльно примінений до їзди по снігу. Його прозивають „Пінґвин Беті".

ПОЛЬЩА БЕЗ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ

ЛОНДОН. — Американський кореспондент, обговорюючи можливість війни аліянтів з Советами, виразно зазначує, що аліянти не зобовязували себе в ніякий спосіб до того, щоб відбудована ними вразі перемоги Польща мала назад дістати ті землі, що їх забрала Росія при розвалі Польщі. Це є в першу чергу західньо-українські землі, а далі й білоруські.

ЗВЕРНУТЬ ФІНЛЯНДІЇ ЗАГАРБАНІ СОВЕТАМИ ЗЕМЛІ.

ЛОНДОН. — Британський міністер заграничних справ Галіфакс заповів, що коли аліянти виграють війну, то Фінляндія дістане назад ті землі, що тепер втратила у війні з Советами. Замітне тут те, що в інших випадках того роду урядова заява означалаб малощо не виповідженням війни. Та тут ніхто не боїться того, щоб Совети виповіли війну аліянтам. Як буде мати прийти до війни, то треба буде їм виповісти.

Війна з Советами дуже можлива.

Якщо воєнне командування аліянтів прийде до того переконання, що через виповідження війни Советам буде можна лекше перемогти Німеччину, то цілком певно таку війну аліянти без вагання виповідять. Ніхто не боїться воєнної сили Советів, головно від часу советсько-фінської війни.

НАЙБЛИЖЧЕ АЛІЯНТСЬКЕ ЗАВДАННЯ.

ЛОНДОН. — Аліянти змагають тепер до того, щоб відтяти Німеччину від довозу заліза зо Швеції й нафти з Румунії. Це є ті два найголовніші середники, без яких не можна вести модерної війни. Так треба й розуміти їхню посилену війну на морі й затоплення в останніх днях двох німецьких кораблів, що везли залізо з Швеції.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ВЕЛИКУ ПОВІНЬ.

БЕРЛІН. — Ріки в Галичині зачали виливати. Стан води особливо високий на ріці Сяні, а також на Вислі.

ПРИПИСАНЕ „КАРТКАМИ".

БЕРЛІН. — Німецький уряд випрацював спеціяльний господарський плян для польського ґенерал-ґубернаторства. Буде списаний по селах увесь господарський інвентар і приписане на „картках", які дістане кожний селянин, скільки має доставити урядові збіжжя, масла, сира і т. п.

ЩОБ НЕ ДЗВОНИЛИ ДЗВОНИ.

МОСКВА. — Комуністична молодь у Львові оголосила протест проти того, що в неділі й свята дзвонять церковні дзвони, коли на інших советських землях таке дзвонення заборонене. Та молодь нібито твердить, що треба заборонити дзвонення хочби тому, що воно „дразнить" советських жовнірів.

ДЕ ВІДБУВАЮТЬСЯ РОЗСТРІЛИ У ЛЬВОВІ?

ПАРИЖ. — ҐПУ розстрілює у Львові, як доносять утікачі, у підземеллі міського електричного заведення.

В ІРЛЯНДІЇ ЙДЕ ДАЛІ БОРОТЬБА.

ДОБЛИН. — Підпольна Ірляндська Революційна Армія продовжує свою налеґальну акцію. На сам Великдень прийшло в Ірляндії до гострих виступів проти уряду. Підміновано залізничий міст. Кидано камінням на поліцію. В Белфасті поліція стріляла, щоб розігнати протестуючих. Пороблено численні арешти. Спеціяльно відсвятковано память недавно повішених ірляндських революціонерів Барнеса і Річардса. Коли де Валера в імені уряду складав вінки на гробах ірляндських повстанців, що їх повішено в 1916 р. у великоднім тижні, члени Ірляндської Революційної Армії кричали до нього, щоб звільнив з тюрми теперішніх революціонерів. Де Валера стояв у 1916 р. на чолі Ірляндської Революційної Армії. Особливо голосно протестувала проти Де Валери й уряду мисс Плонкет, якої брат є тепер у тюрмі й продовжує голодовий страйк разом з іншими революціонерами. Її другий брат був повішений за революційну акцію в 1916 р.

Проти президента Рузвелта.

З тайної радіової стації говорено й проти прибуття підсекретара стейту, Велеса, до Европи. Сказано, щоб коли би президент Рузвелт був щирим, то він підніс би голос у справі незалежности Ірляндії, Індії й Палестини, а Велес зачинав би свою поїздку від Ірляндії, до якої він одначе навіть не заглянув.

ПАПА ПРОТИ ВІЙНИ.

РИМ. — Великодне послання папи Пія повне песимізму, коли йде про вигляди на мир в Европі. З нього видно, що треба надіятись далеко гірших часів. Папа особливо скритикував тих, що так леґко не додержують слова і ломлять договори.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВАШИНҐТОН І ЗАХІДНЯ УКРАЇНА

Дивним дивом не бачили ми в найбільших американських ґазетах статті, розісланої через Асошіейтед Прес, у якій обговорюється становище вашинґтонського уряду до „нової Польщі" і її границь у будучності. Зате, як бачимо з надісланих нам витинків, поміщено її в менших ґазетах і по менших містах. Вважаємо, що подані відомості є дуже важні, особливо для нас, українців. І, очевидно, також і для поляків, зокрема для тих, що є американськими громадянами.

Стаття спершу стверджує, що коли американський підсекретар Велес приймав у Парижі представників нового польського уряду (який є визнаний вашинґтонським урядом), то цілком певно він задержав у розмові велику осторожність щодо цього, щоб не дати польському урядові зрозуміти, що Злучені Держави є за таку Польщу, яка була до 1. вересня 1939 р. Це певне, кажеться у статті, що Злучені Держави є за відбудову Польщі як самостійної держави, як і за те, щоб з Америки посилати Польщі допомогу поживою, грішми і т. п. Але вашинґтонський уряд також свідомий того, що та Польща, яку розвалено 1. вересня 1939 року, не була тою Польщею, яка повинна була повстати в 1918 р. У згаданій статті підкреслюється ще й те, що це становище уряду знайшло вже і свій виразний вислів, коли секретар стейту Гол не зробив ніякого кроку, коли польський амбасадор у Вашинґтоні протестував проти того, що „Совети дарували" Вильно Литві. Очевидно, що польський амбасадор вносив протест на тій підставі, що Вильно й виленська округа — це Польща. Та, як бачимо, вашинґтонський уряд з тим не погодився.

Далі стверджується, що урядові вашинґтонські кола стоять на тому самому становищі що й уряди Франції та Анґлії, коли йде про ті західньо-українські й білоруські землі, що їх тепер забрали Совети. При тому пригадується давню лінію Керсона, що менш-більш подібна до тої границі, яка тепер відмежовує згадані землі від тих польських земель, що є під німецькою окупацією. Ще далі пригадується і 13 пункт президента Вилсона, в якому говориться про незалежну Польщу, але тільки на тих землях, де польське населення становить більшість.

З вище сказаного виходилоб, що американський уряд є за те, щоб нова Польща була такою, якою вона повинна була бути в 1918 році, себто без загарбаних нею чужих земель, у першу чергу українських, а далі білоруських і литовських.

Добре булоб, щоб до цього справедливого американського становища застосувались тепер принаймні американські поляки. І порадили новому польському урядові в Парижі, що коли він хоче діставати з Америки поміч, то хай визнає американські справедливі принципи і будує дійсно нову Польщу, а не стару, що була побудована на насильстві й поневоленні інших народів.

ЯК ДОПОМОГТИ УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ?

У звязку з Конґресом Американських Українців і тою акцією, яку з ним звязується, піднесено ріжними часописами і ріжними людьми, тут і в Европі, справу т. зв. „української пропаґанди". Під тим розуміється в першу чергу інформаційну працю, що має на цілі освідомити чужинецькі народи, а до певної міри й уряди, в тому напрямі, щоб вони знали дійсну правду про те, хто є український нарід і які його духові й політичні змагання. На тему потреби такої акції пише між іншим і **Я. Оршан** у статті „Вага зовнішньої пропаґанди". Читаємо у ній між іншим таке:

„Теперішня війна триває заледви пів року, при чому воюючі сторони покищо начеб розгойдувалися до скоку. Пів року отого розгойдування є ніщо в обличчі того майже певного факту, що оцей конфлікт потриває роки. Правда, на сході Европи війна принесла вже великі зміни, при чому західньо-українські землі дісталися під СССР. Самі Совети ще не втягнені в европейський конфлікт, але це станеться певно й мабуть доволі скоро. Українські землі можуть стати вже дуже небаром тереном нових великих воєнних дій і предметом великих політичних плянів. У війні 1914 року не вдержалися москалі довго на ЗУЗ, а в пізніші роки, в ріжних часах і з ріжних кінців надшарпували зовнішні сили Росію, при чому ділялося це кількома наворотами „з українського кінця".

„Подібного можемо сподіватися й тепер. Над нашими містами й селами розірветься ще багато шрапнелів, летунські атаки знищать іще багато людських існовань і матеріяльних надбань, а одночасно з цим окупант пішле ще багато тисяч на смерть за чужу Україні справу, і не одну сотню тисячу заморду́є за „зраду", за жертвенне живлення того полумя революції, що не гасне й не згасне ні на хвилину в Україні. Це є дань наших веремель історії, дань Ідеї Визволення. Прийде в тих роках мент, у якім нація зірветься до останнього бою. І ми знаємо добре, що підуть героїчні леґіони Української Національної Революції у цю вирішальну розправу, що „сотня поляже, тисяча натомість стане до боротьби", що це буде бій за життя або смерть нації, за честь, за заповіти Героїв.

„Українці за кордоном мусять ставити нині перед собою питання: чи ми готові до труду й жертв, що дорівнялиб тому тягарові історії, що його двигають і двигатимуть наші землі? Українство за кордоном мусить мати нині перед очима події зперед чверть сторіччя, коли то на землях родилася українська Воля, а з світу віяли на неї холодні вітри і її, скривавлену на ворожих багнетах, добили своїм морозним подихом. Ми ще на передодні властивих подій і холодний вітер зо світу дме на українську Волю з усіх усюдів; а щож станеться, коли він не переміниться в ближчі місяці й роки в благодійний подих тепла? Хто понесе найбільшу відповідальність перед історією за ті гекатомби жертв на землях, які мали би пропасти на марне тільки тому, що в нерівному бою Україна матиме проти себе не тільки окупанта, але й ворожість чи байдужість світу? Цю відповідальність у великій мірі понеслоб українство за кордоном, ті сотні тисяч українців, які живуть здебільша далеко від війни і які не схотілиб викресати з себе вогню енергії й жертвенности, щоб учинити все, що тільки можливе, для актуалізації українського визволення в світі.

„Саме живемо в тому періоді конфлікту, коли готуються великі дії. В найближчих місяцях може якась чужинна армія вступити на українську територію. Чи вона вступить як приятель українського самостійництва, чи як протектор білої „единої, неділимої" Росії, чи як безоглядний окупант, поборник власних голих імперіялістичних інтересів? Живемо в періоді конфлікту, коли творяться за кордоном великі армії бездержавних націй, як поляків, чехів, на чужих територіях. Чи українського леґіону не схоче створити ніяка держава? Живемо в тому періоді конфлікту, коли воюючі сторони складають т. зв. **воєнні цілі,** які мають стати їх бойовим прапором на дальші роки війни і їх програмою на майбутній мировій конференції. **Створення української державности ще нема ніде між цими воєнними цілями...**

„Щож чинити? Можна почути голоси, що в цих справах не поможе ніяка пропаґанда, бо потуги кермуються власними інтересами, бо вирішальні реальні факти, а не оперування паперовими арґументами й т. п. Це дуже однобічний погляд на справу. Вистарчить прочитати відомі спомини Масарика або простудіювати польську закордонну акцію в часі минулої світової війни, щоби переконатися, яку величезну ролю відіграла в обох випадках закордонна політика обох народів і зокрема закордонна пропаганда. Реальні факти не є часто реальними фактами, коли їх не усвідомити, а якби зрозуміння власного інтересу було для всякого надто простою річчю, то неоден нарід, переможений у якійсь війні, був би переможцем. Врешті як можна легковажити нам зовнішню пропаганду, коли в неї стільки труду й коштів вкладають усі народи світу, й зокрема наші вороги?

„Зовнішня пропаганда це річ тисячних потягнень — без перестанку, по всіх усюдах, при кожній нагоді — потягнень великих і малих, що всі творять одну цілість і бють наче ті каплі дощу в камінь та жолоблять його. Формують опінію світу, будять симпатії, з двозначних річей чинять самозрозумілості, видвигають ясне в себе, вказують на темне у ворога. Паралізують ворожі наклепи, дають арґумент у руки сторонньому приятелеві й вибивають його з рук приятелеві ворога. Зовнішня пропаганда говорить до політика, ґенерала, економіста, вченого, до широких мас у чужих країнах, до чужого війська, що колись може увійти на нашу територію, заплідиює мистця, надихує молитву Божого слуги. Для неї, що служить правді й ідеалістичним інтересам, справді важні великі слова: „Шукайте й знайдете, стукайте й вам відчинять".

„Віча, походи, пікетування ворожих дипльоматично-консулярних заступництв, відчити, вистави, музейництво, концерти й академії — які широкі тут уже можливості прислужитися справі пропаганди українського визволення серед чужинців. Організація й удержання інформаційних бюр та пресових агенцій на справді модерному рівні, поміщування українських статтей і ілюстраційного матеріялу в чужинній пресі, користування радіом — дальша серія незвичайно успішних пропагандних заходів. Видавання чужомовних журналів, книжок і листівок, дбання, щоб усе це було в чужинних бібліотеках, читальнях і книгарнях, кольпортажа в своїм середовищі — чергові пропагандні завдання. Творення мішаних чужинно-українських товариств для оборони України, участь у міжнародних гуманітарних і інших організаціях — ще одно широке поле для діяльности. Врешті особистий контакт, дискусія — переважні річі, під умовою, що українець читає правильно й пильно видавані в нас чужомовні видання і з них черпає продумані, устійнені вказівки для пропагандного ставлення нашої справи.

„Віри, енергії, послідовности й великої жертвенности треба для усіх справ. Важко повірити, щоб усе ще далі мали появлятись алярми в нашій закордонній пресі про апатію нашої еміграції, про занепад готовости помагати грошево визвольній справі. Чиж справді нещасливого для нас пів року війни вже погасили малоб увесь огонь патріотизму й усю віру в нашу остаточну перемогу серед широких кол українства за кордоном? Чиж малоб це українство бути настільки невироблене, що надіялося України „за один день" і вже розчарувалося, коли ця Україна може буде щойно за рік-два? А як вона має взагалі бути, коли сотні тисяч людських енергій схильні дезертирувати чи проголошувати свою своєрідну „невтральність" супроти визвольної акції?

„Ні, вірити хочеться, що це всетаки ще тільки залишки першого пригноблення після подій вересня 1939 року. Що розгорнена сьогодні **консолідаційна акція** розбурхає й пхне в одно правильне русло живлові енергії закордонного українства, що за останні роки давало стільки доказів ідейности й політичного вироблення та що, зокрема, Всеукраїнський **Національний** Конгрес і ті завдання, які він видвигне перед українством за кордоном у ділянці нашої зовнішньої акції — багато надолужать з того, що ми прогайнували за минулого пів року війни. Автор цих рядків пригадує завжди з гордістю, як приємно був заскочений на викладах у високій політичній школі одного з европейських центрів, коли один з професорів, викладаючи про модерну пропаганду, присвятив був раз майже цілу годину виводам про пропагандну діяльність українців в Америці. Широко зясував своїм слухачам методи цієї пропаганди й називав її класичною в своїму роді. Таке признання щось варте!

„Европейський **конфлікт** розгориться в найближчому часі на добре, всі заінтересовані нації в справжній гарячці надлюдських зусиль, наші землі терплять, борються і вірять — вірять теж і в поміч українства за кордоном. Еміграція мусить отже здобутися на все, на що здобутися всилі. Бо час летить, події не чекають, чи ми готові чи ні — і прогайновані нагоди та послаблення боротьби малоб для нас необчислимі наслідки. Не сміємо зневірюватися і не сміємо теж чекати, що щастя спаде нам само з неба. Єдність і жертвенність — найвищий наказ хвилі для всіх українців за кордоном".

В крамниці.

Панянка: — По чому продаєте яйця?

Купець: Свіжі, цілі по 25 центів, потовчені по 15 центів.

Панянка: — То потовчіть мені два тузини!



ЗА ЗАХІДНОМУ ФРОНТІ.

Англійський жовнір використовує спокій на фронті, щоб направити прорвані загорожі з колючих дротів.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(5)

Пан Мартин був отверта голова; хоч і не любив покійного гетьмана Конецпольського, то звязки сотника з його двором не залишали місця на вагання. Гетьманича, коли вже йому таке нещастя трапилося, треба виручати. Може колись сотникові його вдячність пригодиться.

— Марку! Вже! — крикнув, і коношні в мить ока зник серед будинків. Козаків, не треба було будити. Розбуджені криком біля брами, давно вже повилазили зо своїх кривок і снувалися по подвірю. За один отченаш два десятки озброєних хлопців гарцювали вже на конях. Марко підїхав на коні до пана Мартина, ведучи другого за поводи. Пан Мартин перекинув янчарку через плече й розмахнувся скочити на коня.

— Годі, пане Розлуцький! — стримав його Чаплинський. — Чого ще вам старі кості поночі розтрясати? Двацять молодців і без вас утруть носа напасникам.

Подав руку Мартинові й вложив ногу в стремено.

— А може й ви залишіться, пане старосто, раз мені не радите! Не молоді ви теж та ще й ранені! Ваш хлопчисько слідів покаже, а наш Марко за двох нас упорається!

Чаплинський ніби завагавсь, а потім махнув рукою, шепнув щось своєму хлопцеві й вийняв ногу зі стремена.

— Може й справді обійдеться без нас — погодився.

— Так помагайбі хлопці! — крикнув, ніби командуючи пан Мартин і два шнури молодих верхівнів, витягнувшись плоским гальопом, проскочили крізь браму в таємну пітьму степової ночі.

— От нема то, як добрі сусіди — почав Чаплинський, та побачивши, що пан Мартин узявся зачиняти браму, зупинив його:

— Не замикайте, пане Розлуцький! Прихилить тільки. Може, чого доброго, не поведе вашим хлопцям, то хай мають куди сховатися.

Панові Мартинові вже й так ходила голова ходором, тому він і тепер не спротивився. Прихилив ворота й наказавши вартівникові обережність, завернув з Чаплинським до головного будинку.

Маряна, що вже від хвилини стояла з боку й прислухувалася, виступила тепер перед Чаплинського й старим звичаєм господинь поклонилася в пояс перед гостем:

— Милости просимо, пане старосто! Будьте нам і собі раді, не погордіть хлібом-сіллю та відпочиньте під нашою вбогою стріхою.

— Здорові були, паніматко Маряно — привитався ласкаво Чаплинський і пішов попереду обох.

Маряна кинулася до кухні, а пан Мартин з гостем увійшли в сотникову світлицю, де вже принесено світло й розтрухан старого меду в вінку срібних чарок.

— Здоровля вашої милости! — налив пан Мартин першу чашу.

— Здоровля господаря, його милости пана сотника — відповів Чаплинський і потяг з чаші.

— На потугу нашим хлопцям — налив пан Мартин другу.

— На щасливий евентус немилої опресії пана гетманича — випив Чаплинський. — Тут панові Мартинові щось промигнуло крізь голову й він, поклонившися у пояс перед Чаплинським, попросив вибачення:

— Не прогнівайтеся, пане старосто, я за хвилину вернусь.

Пан Чаплинський не противився й Мартин вибіг дверми, що вели на рундук. Тут хвилинку наслухував, а потім прожогом кинувся до головної брами.

— Гість у дім, Бог у дім — думав пан Мартин біжачи — але час на часі не стоїть і краще вже, коли ворота заперті.

На містку перед брамою пан Мартин не застав вартового. Пообіцявши йому в думці відливого прочухана, сам узявся зачиняти ворота. Та не вспіли вони й скрипнути, як дві пари жилавих рук ухопило пана Мартина й, затканувши рота шапкою, відтягли набік. За хвилину шнури, мов гадюки, омотали все тіло пана Мартина й затиснули до болю. Крикнути не було часу, прочуттися не було змисли. В мгли ока зрозумів пан Мартин, на що заноситься, але вже було пізно. Один болючий стусан у спину й пан Мартин повалився мов сніп на когось, що був також обмотаний шнурами, як він.

Тимчасом Чаплинський не дармував у світлиці. Скинув брудну перевязку з голови, доннив спокійно одну чарку, налив другу й, розглядаючись по стінах, зареготався.

— Нічого собі, нічого арсенал, у пана сотника. Наживсердега добра, що ним би й сам ясновельможний не посоромився! А ось і антенат! — заскреготів злобно, побачивши серед мушкетів, шабель і галябард контерфект небіжчика підстарости Михайла Хмельницького.

— Здоров був козаче-нетяго! — насміхався Чаплинський піднявши до контерфекту чарку.

Суворий погляд сотникового антената з почорнілого портрету, зустрівся з вибалушеними баньками Чаплинського.

— Не дивись, хлопе, не дивись, бо луснеш з досади дивлячись, як грабіть награблене — промовив Чаплинський і відвернув контерфект лицем до стіни. Не хвилюючись, налив собі ще чарку, випив, крякнув, обтер стрепіхаті вусики й розхилив двері на рундук.

Хвилину стояв у порозі й наслухував. На дворі починало вже сіріти, скрізь увихались темні постаті, мов тіні. Тут і там брязнув ланцюг, лайнула й зараз таки мовкла собака, а із кухні доносився жіночий писк і бренькіт товченої посуди. Нарешті й у кухні затихло. Чаплинський усміхнувся злобно й задоволено.

Постоявши хвилину, плеснув тричі в долоні. Мов зпід землі виринула перед ним темна постать з довженим мушкетом через плечі.

— Юсип?

— Я, пане!

— Готово?

— Вони вже в степу. Коні й кароца вже запряжена за брамою.

— Сотникового араба не забули?

— При кароці.

— Приходьте сюди з міхами.

— Зараз, пане.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

ДВА НАРОДИ, ДВІ НАТУРИ.

Цікаво тепер обсервувати відгуки ґазет ріжних народів на міністерську крізу в Франції.

Кажуть одні, що це значить заломання цілої війни в Франції. Кажуть інші, що це знак, що Франція не думає про ніщо інше, лише про війну. Ще інші кажуть, що ця кабінетова кріза не має ні одного ні другого значіння: це одна зо звичайних подій у демократичній системі Франції.

З відгуків преси видно, що ґазети кожного народу дивилися на Францію крізь свої окуляри. Для народу, що не любить зміняти своїх урядів, це виглядає чимось революційним, що мусить мати дуже глибоку причину. Та нарід з темпераментом французів зміняє міністрів часто: підчас світової війни, наприклад, французи мали пять кабінетів: Вівіяні, Бріян, Рібо, Пенлеве й Клемансо.

Коли один нарід судить другий по собі, може легко поповнити грубу помилку.

НІМЕЦЬКИЙ НАГЛЯД.

З приводу заподання німецької депеші про угоду між Росією й Німеччиною за видачу Німеччиною Росії збігців із Західньої України, нам в Америці моглоб видатися дивним, як може німецький уряд знати, скільки є тих збігців. Подана в депеші цифра 14,000 виглядає радше здогадом, ніж справжнім обчисленням.

Люди, що знають добре німецькі порядки, кажуть, що в Америці такої річи уряд може справді не знати, але німецький уряд знає певно з дуже великою певністю. Помилка можлива, але певно вона дуже мала.

Річ у тому, що німецький уряд має докладний нагляд над усіми своїми мешканцями. Нині просто неможливо людині в Німеччині уникнути урядового нагляду. Вже сама поживна контроля дає урядові в руки велику владу контролювати все населення без винятку. Коли ця контроля щодо німецьких громадян є дуже стисла, то тим гостріша вона супроти негромадян, котрі мусять піддаватися багато більше реєстраціям, ніж громадяни.

БЛОФ, ЧИ СПРАВЖНЯ МИРОВА СПРОБА?

З Ватикану донесено було кілька днів тому, що німецький міністер заграничних справ, фон Рібентроп, при нагоді своїх відвідин у Ватикані зробив певні мирові пропозиції.

Мали вони 11 точок і всі видно зміряли до двох річей: перше, погодити Німеччину з Анґлією, друге, звернути вістря цеї угоди проти Росії.

Почувши про цю пропозицію, визначні американські ґазетярі пригадують, що вже від кількох місяців кружляли серед американських банкирів чутки, що Німеччина незадовго виступить з дуже щедрими мировими пропозиціями. Вони певно знали про це від великих промисловців і банкирів в Европі, котрі видно мають пляни погодити Анґлію й Німеччину й звернути війну проти Росії.

ҐІТЛЕР ПРОТИ СТАЛІНА?

Американські ґазетярі трохи сумніваються в практичність цього пляну. Мовляв, біда з ним у тому, що не можна починати хрестоносного походу проти советської Росії, не зробивши вперед миру; а зробивши мир, буде важко потягнути маси на війну проти Сталіна, коли цю війну має вести Ґітлер.

Себто Ґітлер уже задалеко зайшов собі зо Сталіном, щоб йому нині хтось повірив, що він готов щиро звернутися проти Сталіна.

Одним з тих фактів, що показують на занадто близькі звязки між Ґітлером і Сталіном, є хочби угода за видачу Сталінові українських утікачів із Західньої України. Одним з мотивів цеї угоди є певно бажання Ґітлера доказати Сталінові повну кооперацію. Він цього так бажає, що навіть евентуальна смерть 14,000 українців його від цього не відстрашує.

НОВИЙ ПОТРІЙНИЙ СОЮЗ.

Не виключена теж можливість, що між трьома диктаторами, себто Ґітлером, Сталіном і Мусолінієм, прийде до порозуміння. Це принайміні на вигляд було ціллю стрічі Ґітлера з Мусолінієм.

Який вплив малоб таке замирення? Передовсім замирення на Балкані й на Близькому Сході.

Це поклало би певно край аліянтським сподіванням ожививити війну на сході.

БАЛАКУЧИЙ ДИПЛЬОМАТ.

Американський посол до Канади, відомий мілiонер Кромвел дав оноді вислів своїм гарячим аліянтським симпатіям і критикував Америку за те, що вона в теперішній війні заняла становище: моя хата з краю, я нічого не знаю.

Заяві Кромвела одні американці приплеснули, другі осудили. Одні хвалили за щирі вискази почувань, а інші доганяли йому за те, що порушив спірну справу.

Це, мовляв, є противне добрій дипльоматії.

МІЛІОНЕР ЯК ДИПЛЬОМАТ СЛУГА.

Потім пішли ще дальші запити: Чи Кромвел говорив від себе самого, чи може в порозумінні з урядом?

Це останнє теж припустили як можливе, бо, мовляв, президент Рузвелт любить інколи послугуватися такими окружними дорогами.

Коли потім секретар Гол виступив проти Кромвела, то й цього ще не вважають зовсім певни доказом, що Кромвел робив заяву на власну руку. Не можна вважати зовсім неможливим, щоб уряд не мав саме якусь ціль на оці, яку можна досягнути такою дорогою.

Тепер виринає питання: яку ціль?

Ці питання колись знайдуть певну відповідь. Нині про них можна лише спекулювати.

АМЕРИКА, АНҐЛІЯ Й НІМЕЧЧИНА.

Припускають, що американський уряд хотів дати Европі до зрозуміння, що Америка не допустить до прогри Анґлії.

Одначе пощо американський уряд мав би займати таке становище? Чи не можливо йому приняти можливість погодити економічні інтереси Німеччини й Анґлії? Навіть якби припустити, що Америка противна націзмові, що вона симпатизує з демократією Анґлії, чи не можна припустити, що націстична Німеччина й демократична Анґлія не зможуть існувати згідно попри себе?

Власне на це питання дехто відповідає, що демократія й фашизм не можуть існувати попри себе безконечно, бо фашизм має при конфліктах певну перевагу, яка заставляє демократичну сторону приймати фашистівські засоби. Через те, бажаючи врятуватися, демократія мусить видати фашизмові бій на життя й смерть.

НА ХОЛМЩИНІ

З міста Холма зачала доходити за кордон тижнева ґазета українською мовою, що зветься „Холмські Вісті". Видає цю ґазету німецька військова команда м. Холму, але в її редакції анґажовані й українські співробітники (як із місцевої інтеліґенції так і еміґранти з Галичини). В одному з чисел ці співробітники пишуть:

„Не легка справа й з подаванням вісток про українське життя. Раз, що, як на цей маленький часопис, то скупо в нім місця. Ми мусимо наперед містити всі німецькі статті, бо видавництво цього часопису й редакція його німецькі. Подруге, при теперішній тяжкій комунікації, де нема ані пошти, ані правильної залізниці, то дуже тяжко своєчасно довідатися, де що діється. Дізнаємося тільки при нагодах. Тому дуже просимо вибачити нам, що в цих перших числах ми не могли вповні задоволити Вашого голоду на українське слово й українські вістки".

В другому числі ці співробітники пишуть:

„Зневіра не сміє вкрастися в наші душі. Переживаємо час великої проби... Не марнуймож ні оної хвилини на пусті балачки й нудьгування... Кожний хай стане в першу позицію з ряду... Не поступаймо, як діти, не шукаймо опікунів, не чекаймо на їхню опіку, а, не одержавши її, не попадаймо в зневіру... Ми самі повинні виказати свою ініціятиву, творити для себе варстат праці... Залізна послідовність повинна бути невідлучним нашим товаришем у праці. Тож понад усі злидні й негоди хвилі спрямуймо свій зір у далечінь до нашого вимріяного ідеалу й ступаймо вперед. До праці!"

На Холмщині й Підляшші утворився Український Центральний Комітет, який видав обіжник такого змісту:

„Український Центральний Комітет Холмщини й Підляшша подає до відома, що:

„І. Одиноким репрезентантом українських інтересів на терені Холмщини й Підляшшя є тільки залеґалізований владою Український Комітет Холмщини й Підляшшя.

„II. Всі місцеві справи мусять бути полагоджувані тільки повітовими комітетами у місцевих властей. Приватно ніяких загальних українських справ полагоджувати не вільно.

„III. Рішучо забороняється висилати, або їхати в делеґації до ґубернатора в Любліні, чи до ґенерал-ґубернатора в Кракові без стислого порозуміння з Українським Центральним Комітетом Холмщини й Підляшшя.

„IV. Поручається негайно здати писемні звіти з праці повітових комітетів.

„V. Рішучо треба переводити провірку документів так зв. утікачів і берегтися шпигунів та провокаторів. Ніяких посвідок особам непевним видавати не вільно.

„VI. Наказується рішучо урухомити всі ділянки життя культурного, освітного, шкільну, економічну, пресову, театральну, пропаґандну спортову і т. д.).

„Всі можливі пости обсаджувати тільки беззастережно українським елементом.

„VII. Поручаємо негайно зорґанізувати Секцію Пропаґанди Української Справи при Вашому комітеті.

„VIII. Поручаємо зорґанізувати кольпортаж часопису „Холмські Вісті", як теж поручаємо установити в кожному комітеті повітових кореспондентів.

„IX. Поручаємо зорґанізувати по всіх селах повіту сільські комітети.

„X. По повітових осередках увійти в контакт із владою в справі організації міліції.

„Накінець взиваємо всіх до інтензивної й плянової праці для добра української нації.

„Український Центральний Комітет Холмщини й Підляшшя".

В ч. 5 ґазети знаходимо повний текст відозви німецького ґенерал-ґубернатора в справі переселення з наших західніх окраїн до СССР. Ось її зміст.

„До українського, білоруського, російського й руського населення ґенеральної ґубернії!

„Уряд німецької держави й правління Союзу Соціялістичних Советських Республик заключили дружню умову, що дає можливість німцям, замешкалим на советській області колишньої Польщі, переселитися до Німеччини, і навпаки, українцям, білорусинам, москалям і русинам з цієї сторони німецького кордону запевняє право обєднатися зо своїми братами по крові в Советському Союзі. Ця умова відповідає великим намірам нашого Вождя, щоби дати спільну Батьківщину тим німцям, які до цієї пори жили розсіяні по світу, та водночас відповідає бажанню керманича Советського Союзу, щоб відкрити шлях недавно поневоленим у Польщі словянським меншинам до обєднання зо своїми братами. Ці задуми мають тепер стати дійсністю. В найближчих днях приїде — рівночасно виїздить до Советського Союзу німецька делеґація — советська делеґація до ґенеральної ґубернії, щоби помагати радою й ділом тим зпоміж Вас, що з власної волі хотіли би переселитися в Советську Україну, або Советську Білорусь. Всі мої уряди й аґенції дістали наказ всякими способами влекшувати працю советських переселенчих повновласників і давати потрібну допомогу тим, що признаються до вище названих словянських народів і хотіли би переселитися до Советського Союзу. Маю тверду надію, що започаткована обома державами акція причиниться до того, що ґніздо неспокою, створене через польську політику гноблення, буде зліквідоване, і в східній Европі запанують здорові відносини та щасливе майбутнє. — Д-р Франк, Ґенерал-Ґубернатор".

В місті Холмі заснувалося видавництво під назвою „Українська Книга". На чолі видавництва стоять д-р Кубійович, д-р Зілинський і д-р Пеленський.

В грудні м. року Холм відвідав ґенерал-ґубернатор, д-р Франк. З тої нагоди „Хомські Вісті" подали:

„Ґубернатор зайнятих просторів, державний міністер д-р Франк, гостив у Холмі. Товаришив йому шеф поліції для східніх провідників ґруп СС Кріґер, ґенерал Бюхс, президент фінансів і багато інших провідників з партій і війська. По привитанні на двірці передав п. міністер німцям поздоровлення Вождя. Зазначив дальше, що скінчилася вже історія терпінь німців. Німці знайдуть не лиш опіку, але також усяке поперття, якого потребують. Сильний німецький бльок має завданням плекати тут німецьке культурне добро й німецьку штуку. Пан ґенерал-ґубернатор поїхав потім до міста й дозволив здати йому звіт із холмських відносин".

В ч. 3 ґазети читаємо: „Пан надбурмістр з особливою живлизістю сприяє школі, що є розсадником німецького духа й німецької культури... Незабаром відкриють також середню німецьку школу".

(Передає: Українська Національна Пресова Служба).

Працьовитий.

— Ти лінюху — каже батько до сина — ти нічого не робиш!

— Так?! А хто нині скінчив 18 літ, як не я?

З ДНЯ

„ФІЛЬСТВА".

На саму згадку про якесь „фільство" робиться млосно. Мали ми всякі фільства: москвофільство, польонофільство, ґерманофільство, диктаторофільство, демократофільство, антантофільство.

Всяке „фільство" це залишки духового рабства. Нещасний раб, без огляду на те, чи він у краватці, чи в сіраку, чи має високі студії, чи ні — в своїй душі собі міркує, що коли він закохається в якімсь чужім народі, чи в якійсь політичній течії, то та течія з вдячности візьме його в оборону перед напасниками і дасть йому державу так, як ми даємо дітям цукорок. „Чим більше я його любитиму і вихвалятиму, тим ласкавіше він поглядатиме на мене", думає собі раб.

РОЗЧАРУВАННЯ.

Як довго якомусь іншому, сильному народові, чи політичній течії, вигідно поглядати з ласкою на раба, так довго він це робить. Раб собі тоді міркує: „Справді, як гарно! Він цікавиться мною, бо моя душа вщерть переповнена до нього любовю". Тимчасом сильний собі думає: „Дурний раб. Він думає, що я цікавлюсь ним у відплату за його слиняву любов, за його „фільство". Я цікавлюсь ним, бо мені нині так вигідно робити. Завтра, коли ця моя вигода промине, я його копну так, що з жалю його рабське серце заллється кровю".

І роблять так сильні. А спантеличені раби часто думають, що це зайшла якась помилка; хтось зпоміж сильних не знає, як стоять справи. Треба виждати, аж „справи вияснться". Деколи вони попадають у святе обурення і кажуть: „То ми вас любили з цілого серця, а ви так з нами поступили? Віднтепер ми будемо вас ненавидіти, любитимемо когось іншого".

БОРОТЬБА „ФІЛІВ".

Тому, що раби (чи „філи"), люблять своїх вибранців щирим серцем і душею, вони дуже вражливі, коли якийсь інший краян свою любов, такуж щиру і чисту, повертає до іншого божка і закохується в іншім фільстві.„ Як ти смієш так робити? Ти зрадник! Ти не стоїш на власних силах... Ти є чужим підніжком!"

Еге́ж, закидають собі „філи" ті самі прикмети і помилки, якими всі вони грішать. Чуже фільство в іншім вони добачують. А свого, хоч воно як те поліно в оці, доглянути не можуть.

Ще далі „філи" зачнуть на широку скалю боротьбу між собою і нищать себе так, немов скажені собаки. Готові один другого видати в руки поліції.

ПОКІНЧІМ З „ФІЛЬСТВАМИ".

Здається, що найвищий час покінчити з усякими „фільствами": тими, що ми їх бачимо в інших, і тими, що затроюють наше власне серце. Нема в політиці ніякого „фільства". Ніхто в політиці нічого за дармо, так лише за теплу любов, не робить. Інтерес, вирахований інтерес, диктує провідникам народів робити так, або інакше. Коли вони деколи керуться великими кличами, то роблять це тому, що так вигідно. Великі, гуманні кличі деколи служать паралельно не лише самій гуманності, але також себелюбним інтересам даного народу. Щасливий той нарід, що вміє так сплести одно і друге. Він усе вийде переможцем з боротьби. Бо гуманність всетаки має свою примару. Але щоби політичний провід якогось народу вів свій нарід виключно під кутом якоїсь безкорисної, високої гуманности — це нісенітниця. Ні один нарід на світі не поставить собі завданням помогти українцям відзискати їх державність, так собі з доброго серця, не маючи в тім найменшого себелюбного інтересу.

ШУКАЙМО ІНТЕРЕСІВ.

Маючи це на увазі, українські політики мусять добре визнатися в інтересах тих потуг, що могли би помогти визволитись українському народові. Апелювати лиш до доброго серця сильних народів, — не поможе. А то тому, що той апель натрапить на таку відповідь з боку сильних: „Коли ви кажете, що ваша свята правда справді потоптана, то чому ви самі не піднімете тої правди і не дозволите їй затриюмфувати? Свята правда, коли вона справді є свята, має таку страшну динамічну силу, що розсадить усі зверхні перепони і таки затриюмфує".

Така буде відповідь сильних на чисто гуманітарний, несебелюбний поклик українців дати їм державу. Колиж до того ми додамо наші власні гріхи, нашу скажену внутрішню гризню, яка навіть серед нинішніх обставин не допускає до дійсної консолідації народніх сил, то чи можна за те сильних дуже винувати?

Політики нам потрібно. Справжньої, розумної політики, яка підходилаб до заграничних справ не з гістеричного боку, тільки з такого, з якого впродовж тисячеліть усі інші народи світу підходять.



БОМБЕРИ НА ВІЙНУ.

Австралійські летуни чистять свої літаки, що недавно приїхали до Ню Йорку по дорозі до Анґлії на війну.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

КЛІВЛЕНД, О.

Викуп коляди.

Колядувати ходили члени й членки ОДВУ, УЗХ і МУН. Жертвували: родина Павлини $10; по $3: С. Іванчук, Т. Бандура, о. С. Журавецький, Шафранський, Кво Вадіс Форнічер Ко., І. Ільків, П. Модний, Р. Павлишин, С. Семенюк, П. Полівчак; по $2: І. Бдзіль, А. Спішак, В. Мохнач, О. Шалапій, Н. Бусько, І. Попович, Л. Котович, М. Колодій, В. Гузіль, А. Білінський, А. Фоца, А. Іваночко, І. Михно, І. Бурян, Г. Славута, І. Коваль, д-р М. Михайленко, О. Кульчицька, И. Хміль, Н. Зіньків, о. П. Білонь, Т. Юрків, пані Кокоць, С. Ломиш, В. Кватковська, Сем Департмент Стор, П. Головчак, Г. Шипко, С. Олексик, Н. Декан, О. Маліцький, М. Рурич, В. Бризицький, С. Тацемко, С. Зарічна, І. Мобимський Н. Бобечко, Д. Шмагала, П. Федак, С. Митросевіч, І. Попович, Л. Парило, М. Голубець, И. Труш, В. Чайковський, И. Вівчаровський, Ф. Гуменюк, І. Пашковський, С. Єдинак, Сіка, пані Пацьорка; по $1.50: Д. Біґановський, М. Бучиляк, Пазя Павук, Джефферсон Пекарня; по $1: И. Яворський, Т. Кальмук, М. Ярдига, І. Гавриляк, А. Юзва, Г. Ґула, Ф. Кобилюх, Т. Данилович, Т. Павлів, А. Роборецька, І. Квасюк, П. Качоровська, А. Ропужинська, пані Коваль, А. Мельник, С. Баліцький, М. Притуляк, Т. Іваночко, С. Щерба, С. Бабій, В. Сошельніцький, Г. Сухарик, М. Кінаш, Ю. Гірняк, А. Ґоїк, Т. Ґоїк, С. Ґоїк, О. Юник, П. Керик, Н. Страп, П. Різун, Т. Довбуш, М. Волянська, П. Яєчник, В. Кобилянський, И. Турчик, І. Семко, М. Турчик, И. Ґрущинський, А. Барбер, Яблонський, С. Сонич, К. Стиранка, І. Васько, К. Савчин, А. Юлицька, О. Купчик, М. Ґабрівський, М. Пелех, А. Кузьняк, М. Турчик, Н. Максим, Н. Ґорничевський, М. Горлах, І. Мовчко, Г. Наконечний, М. Вибійський, П. Сковронський, Д. Токар, З. Юник, І. Головчак, Г. Мучковський, В. Піндур, І. Стрібіцький, А. Марциняк, В. Форемний, Ю. Коцішевський, М. Маковський, І. Галущак, Д. Палівода, Г. Брикайло, І. Филипів, М. Сиротийський, В. Гривняк, Вайцман, К. Бетек, Г. Конет, І. Волянський, В. Шустачок, И. Палюх, Ст. Санто, п. Овайс, п. Ванес, Л. Чипіль, Л. Джаган, В. Свірчак, І. Романович, І. Льорест, В. Ціхоцький, О. Пацула, М. Смит, Ю. Крайник, М. Роган, Г. Ґалан, Д. Воробель, С. Палівода, К. Коваль, В. Женчак, И. Запоточний, М. Білецька, С. Баран, М. Батман, А. Гевусь, М. Репитило, В. Гвоздик, С. Бонько, Д. Підсадний, В. Жук, М. Стельма, Я. Павлишин, С. Підзирайло, А. Угрин, І. Шандерський, И. Угрин, Ф. Савчак, А. Кальницький, Н. Данилюк, В. Лешик, І. Телеп, Н. Олексик, А. Заремба, І. Турчак, Т. Грицай, К. Мураль, П. Толочкевич, Н. Кедьо, А. Коберська, І. Ковалець, Р. Ґурнак, А. Петровська, М. Литвак, Г. Длубан, М. Сурма, І. Колода, К. Корінко, М. Скавринський, К. Геріч, І. Стемнюк, А. Гавриляк, М. Клищинський, Г. Василь, Г. Степаник, С. Гаваль, Колос Ошло, І. Сарахман, І. Шулева, Н. Хмарик, М. Ґловач, І. Демчук, П. Пацула, А. Гавриляк, М. Куць, Г. Юриста, І. Соловій, М. Комінський, Т. Бобечко, С. Білик, М. Каховський, П. Пашник, М. Кравчишин, М. Пасічник, Н. Павлюк, І. Ґнот, С. Стойко, Селеста, Римар, Гальчишак, М. Кузів, І. Спосдакр, пані Гоманчук, І. Самсон, М. Лев, І. Мисик, пані Баґун, І. Годованський, Д. Цопко, М. Цопко, І. Цопко, І. Гаврилишин, Г. Кравчишин, д-р Е. Михайленко, М. Бурко, С. Жеруха, І. Беруха, І. Касиян, М. Пискливець, С. Мельник, І. Кухта, І. Петровський, А. Паращук, П. Ольховий, М. Сентий, І. Павлина, Чорній, С. Біґановський, А. Мураль, О. Годованський, Д. Малчак, Д. Дарош, С. Палівода мол., М. Сорочак, М. Кілярський, Н. Пелехатий, Н. Стрібицький, М. Ковалець; по 75 ц.: Лінколн Бейкінг Ко., Я. Вонецький, М. Жах, М. Остап; І. Ґловач 60 ц.; по 50 ц.: Н. Кузик, А. Лозинська, Є. Таліян, І. Ганич, В. Альберт, М. Базар, І. Медвідь, Ф. Когут, І. Маранчак, П. Лемещук, В. Волошин, Н. Ґлович, Хома; Д. Комет, В. Савка, М. Роборецький, І. Мармаш, А. Валь, Сенута, Білош, М. Ящишин, М. Палівода, І. Шаін, пані Ярега; М. Попович 25 ц. Разом $375.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Ще в грудні минулого року відбулися річні збори 46 від. ОДВУ, на яких вибрано нову управу в такому складі. П. Жовнірчак, голова; Д. Кашіль, фін. секр.; М. Маґдзяк, скарбник, В. Ґула, рек. секретар.

Як що року, так і цього члени відділу пішли колядувати й заколядували $107, які вислано до центральної управи.

Другі збори відбулися 1-го січня 1940 р., на яких обговорено справу Всеукраїнського Національного Конґресу. Члени піддержали цю ідею та постановили вислати одного делеґата, яким вибрано п. Василя Саґана, а заступником п. Остапа Забитка.

Зложили: М. Прокоп $5; по $3: І. Кріль, І. Ларсон, Д. Кошиль, Е. Ковалик, О. Олешко; по $2: Ю. Кріль, В. Савчин, В. Цернюк, І. Сніданко, М. Чорняк, А. Кухарський, І. Парандій, С. Брудний, І. Ковальчик, О. Зешко, І. Побуцький, І. Голядик, К. Пирович, А. Партика, Н. Гринишин, М. Маґдзяк, І. Когут, М. Гірняк, С. Мочоловський, Т. Мітьо, С. Брудний; по $1: М. Кіт, В. Саґан, С. Троць, Д. Гарасим, М. Худин, П. Гринявський, Т. Пелех, Г. Гаврилюк, В. Федор, М. Урбан, І. Осідач, В. Вітушинський, Г. Ґрабись, І. Чайка, В. Демко, И. Войтович, П. Жовнірчак, С. Шумовський, А. Крупяник, В. Процик, А. Свірська, І. Перкалюк, К. Щербата, В. Ґула, І. Івасюк, С. Ментус, К. Кокура, І. Дибуляк, Д. Ґінсьорський, К. Яремцьо, І. Бардаховський, А. Фоца, І. Максим, К. Наконечна, І. Куропась, А. Малюта, В. Репак, О. Ламацький, Д. Гнида, Г. Березовський, Н. Саламон, В. Ламацький, І. Хапас, М. Ковальчик, І. Карпа; М. Тарандій $1.50; А. Циган 50 ц.



ВЧАТЬСЯ ВІЙНИ ЗАМОЛОДУ.

Молоді німецькі хлопці, члени одного з націстичних молодечих корпусів, студіюють модель „бальонового баражу" в музею в Берліні.

БІЛА БАРВА ШКІДЛИВА ДЛЯ ХВОРИХ

Біла барва — то ознака чистоти. Від вибілених стін ясно в кімнаті, бо біла барва, наче дзеркало, відсвітлює від себе майже все світло, що входить до кімнати крізь вікна, або що походить від лямпи. Одначе коли людина довгий час вдивляється тільки на щось біле, от, наприклад, на сніг у зимі, то в неї витворюється почуття холоду й мертвеччини. Біла барва викликує в людини почуття браку руху й життя. От саме тому біла барва не підбадьорює хворого, але навіть по трошки умертвлює його. Та, на жаль, біла барва задля чистоти стала переважною барвою по шпиталях. Тільки от недавно звернули увагу деякі німецькі лікарі на шкідливість білої барви по шпиталях і почали випробовувати, який вплив будуть мати на пацієнтів на сиваво - синьо помальовані шпиталі. Та проби вони головно роблять ще й тому, що ясність по операційних салях, що на біло помальовані, притемнює зір лікарям-хірурґам при операції.

М. Костишин

СКУПАРСТВО

Жила баба Терпилиха,
Що в житті не знала лиха,
Бо дітвори не було.
Грошем скрині набивала,
Долегливостей не мала,
Аж завидувало село.
Вона вбогими гордила,
Ще й собаками тровила,
Хто зайшов під її пліт,
Чи безсильний, чи голодний,
Такий плян був новомодний,
Завертала від воріт.
Раз під осінь в раннім ранку,
Таки зараз по сніданку,
Взяла в руки спорий кіш;
Хоч дождживо, то не питає,
Йде цибулю вибирає,
Щоб за неї мати гріш....
Не оглянеться очами,
Що прошак тут за плечами,
Простяг руку, лебедить:
„Христа ради, порятуйте!"
Терпилиха: „не дратуйте!"
Обернулася, кричить:
„Ледарі ви! всі пяниці,
Тільки звикли на дурниці,
До роботи, ні ду-ду;
Забирайся, ти, гультаю,
Муки, хліба тут не маю,
У дім зараз не піду,
„Щоб оставити роботу".
„Ех, забудьте цю турботу,
Чи слід вам гаїти час?
Як ви щира господиня,
То й це буде милостиня:
Із цибульки, що при вас".
Терпилиха застидалась,
На хвилину завагалась,
Мовби нею чорт потріс,
Вмить рукою посягнула
Тай цибулею жбурнула
Прошакові попід ніс.
Ще кричить: „Бери, вдавися!
Волокито, відчепися,
Більше тут не докучай!"
Прошак низько уклонився,
Взяв цибулю, та й молився:
„Хай вам Бог дарує рай!"
Терпилиха, мов не чула,
З люти тої не глянула,
Як за нею дід моливсь;
Він покінчив та й підвівся
Г спокійно в світ поплівся,
Більш за нею не дививсь.

— — — — — — — —

Після року, мов до лиха,
Захворіла Терпилиха.
Не здужаючи лягла.
Хоч не думала умерти,
Не відпекалась від смерти,
Богу духа віддала.
А багатства позіставали,
Чужі руки замачали
В Терпилишин пильний труд,
А її душа тимчасом
Полетіла викрутасом
На правдивий Божий суд.
Прилітає вже до брами,
Стука. Тут Петро ключами
Відчинив і в тую мить
Крикнув люто: „Що до лиха?
Це скупарка Терпилиха,
Беріть її, хай горить.
Стара проситься, тупцює,
Ще думає: „Він жартує".
Петро своє „ні, та ні",
Скупарів тут не пускаєм,
В чистилище відсилаєм,
Нехай пражаться в огні.
З тим забрали Терпилиху:
„Що порадити в сім лиху?"
Сам архангел зажурись
Душі шкода пропадати,
Піду в книгах пошукати,
І в них пильно задививсь.
Переглянув одну, другу,
Аж у третій на заслугу
Ненароком він попав.
Що це, глянув, придивсь.
Ге — дід за неї молився,
Як цибульку він дістав.
В нього щезла вже тривога:
„Таки зараз перед Бога
Цю заслугу принесу,
Все зроблю, що лиш можливо,
Бог осудить справедливо
І не гаючи часу".
Приніс книгу, а Бог з трону:
„Ти держися по закону,
По заслузі, хто що варт.
Знаю, знаю, з чим приходиш,
Уважай, собі пошкодиш,
З скупарями то не жарт".
„Отче!" Ангел став прохати,
„В Тебе много благодати,
Милостивий Ти для всіх
І отцем для всього роду,
Молю Тебе: дай нагоду,
Відпусти скупарський гріх".
„Відпустити!? Це не штука,
Хай тобі буде наука:
Вільну руку тобі дам,
Пробуй щастя, як здолаєш,
Що її переконаєш,
Я прийму в небесний храм
З осторогою такою:
Осе цибульку ти з собою
Забери і уважай,
Не спішися, лиш помалу
Накажи, щоб терпцю стало,
Хвіст з цибульки їй подай.
Промов щиро і отверто,
Хай держиться, лиш не вперто,
І покірною буде.
Не накоїть більше лиха,
І спокійно Терпилиха
Тут за хвостиком прийде".
Радий ангел уклонився,
У дорогу вже пустився,
Бог з тривогою слідив:
„Ех! Народе, забуваєш,
Словом його не згадаєш,
Хто життям нагородив
Цілий світ і всю природу,
Та й ще розум для народу
Для добра його додав.
Ех! забув він, гордить мною
Побратався з сатаною,
Моє слово потоптав.
Чи прощення тим годиться,
Хто глузує і сміється?"
З тим пішов собі в рай.
А тимчасом ангел тихо
Прийшов, кличе: „Терпилихо!
Прошу тебе, уважай,
Хоча ти була побожна,
То не на всім осторожна,
Бо скупарством просякла:
Тобі все буде прощене,
Рай і царство отворене
За цибульку, що дала
Прошакові. Я тут маю,
Тож тебе остерігаю,
Геть захланність понехай;
Хвостик цей держи рукою,
Обережно в слід за мною
Крок за кроком поступай,
Щоби хвостик не урвався,
А з ним я не застидався
Перед Богом. Я прохав
Поліпшити твою долю,
З вогню вирвати на волю:
Бог твій гріх подарував".
Терпилиха уклонилась
Та й за хвостик причепилась,
Йде з чистилища на світ,
Інші бачать, тай за нею
Чіпаються, мов тічнею:
„Візьміть нас!" — кричать —
[„візьміть!"
Терпилиха забуває,
Знов захланність оживає:
„Ще вас брати, за віщо!?"
Закричала, засичала:
„Я цибульку дарувала
Прошакові, а ви що?
„Я на небо заслужила!"
Нею скупих трясе сила,
Пружить кожну в ній жилу,
Шарпнулася, хвіст урвався,
Ангел сам на сам остався,
Баба злетіла в смолу.
От чортяки усміхнувся,
Ангел сумно відвернувся,
Шепнув: „Божі чудеса,
Марно, марно душа згине!"
З жалю обтер дві сльозини,
І полетів в небеса.
Вже до неба підлітає,
А тут Бог його питає:
„Де скупарка? Є, чи ні?"
„Прости, Отче, він озвався,
Дарма, що я убивався,
Горить дальше у вогні.
„Бач! цибулька лиш осталась,
Хвостик слабий обірвала,
Хоча я напоминав".
Бог озвався: „Це в науку,
Щоб ти свою запоруку
На скупих не покладав".

— — — — — — — —

В світі багато буває,
Хто багатства лиш збиває,
Мовить гордо: „Я не з тих,
Гроші марно розкидати"...
Сумно, сумно. Так щож, брате,
В світі много Терпилих.
Скупарями в житті бродять,
Хоч злі вчинки їм не шкодять,
Всеж карбують злобний гріх.
Щож з майна? Хоч много буде,
По смерті розберуть люди,
А їх — виставлять на сміх.

Образився.

— Ну, як вам подобається моя фотографія?

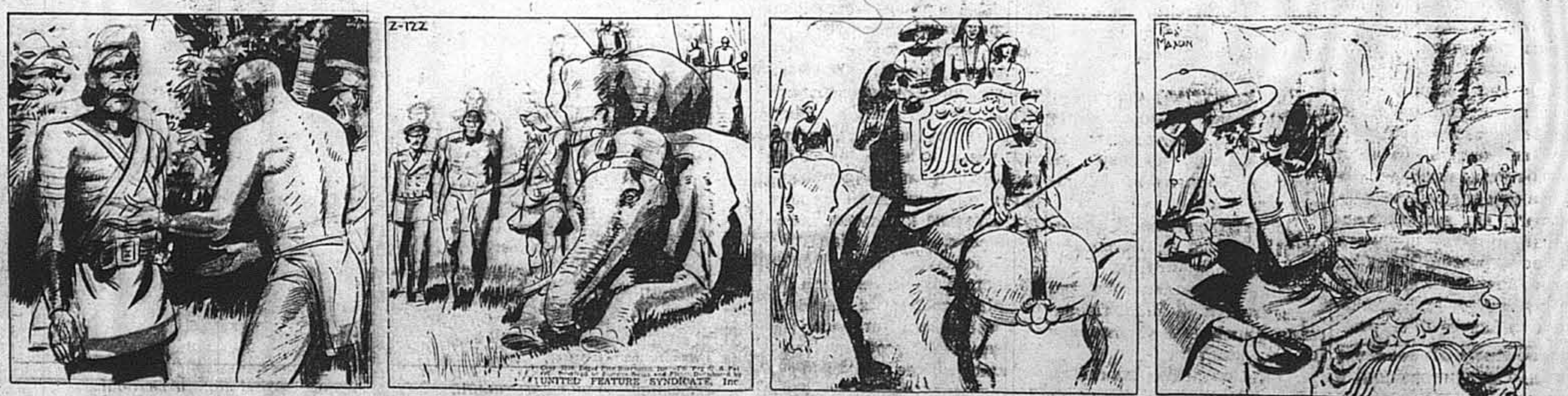
— Гм, могла бути й гірша.

— Не ображайте мене, бо буде зле!

— Коли так, то ваша фотографія така, що вже гірша й не може бути...

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(122)



„Пробувати приступом узяти Тор — даремний труд", ще раз повторив Шан, батько Юкаґа. „Але ми мусимо пробувати того, навіть колиб нам прийшлось програти. Там є люди, які загинуть без нашої помочи. Серед них є Тарзан, який урятував мені двічі життя і якому я прирік привести поміч", настоював Юкаг.

„Коли ти прирік привести поміч, то треба обіцянки додержати", промовив бравий Шан. „Навіть колиб нам прийшлось усім полягти. Це є моральний припис Ратору і ми його ламати не можемо. Тепер прийдеться нам збирати все військо. Це забере кілька днів". „Кілька днів! Це готово бути запізно", завважив Юкаг.

Тимчасом випадки в Торі наступали одні за другими з шаленою скорістю. Вони добігали свого кінця, в якім Тарзан і його товариші мали наложити головами. Агті, повідомлена про задумане повстання в копальні жемчугів, поспішала туди, щоб усіх накрити та справити кінець Тарзанові, провідникові повстання.

Шпиг Рунік вказував пальцем на тих, що чинно підготовляли повстання. Він показав у першу чергу на Калюка, від якого довідався про повстання. Агті звеліла привести Калюка до себе. А коли показалося, що він прикований до Тарзана і Перія, королева зо злобною усмішкою казала привести разом усіх.